

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Sayın Abdulkadir URALOĞLU tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını; Anayasa'nın 98 ve İçtüzüğü'nün 96.maddeleri gereğince saygılarımla arz ederim.

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

Türk Ekonomisinin sırtındaki kambur: Geçiş garantili Yap-İşlet-Devret projeleri

Bir Ülkenin kalkınma hamleleri, geleceğe attığı sağlam adımlarla ölçülür.

Ancak Türkiye’de son yıllarda altyapı yatırımı adı altında hayata geçirilen geçiş garantili Yap-İşlet-Devret (YİD) projeleri, bu adımların ne kadarının kamu yararına, ne kadarının ise belirli sermaye gruplarına hizmet ettiğini sorgulatır hale gelmiştir.

Başlangıçta “kamu bütçesine yük olmadan yatırım” söylemiyle pazarlanan bu model, bugün tam tersine kamu maliyesi üzerinde ciddi bir baskı unsuruna dönüşmüş durumdadır. Çünkü bu projelerde risk özel sektöre değil, doğrudan millete yüklenmiştir. Köprüden araç geçmese de havaalanına yolcu inmese de otoyolda trafik beklenen seviyeye ulaşmasa da fark etmiyor. Devlet, yani Vatandaşın cebinden çıkan para, garanti edilen rakamları tamamlamak için kullanılıyor.

Bu sistemin en çarpıcı sorunu şeffaflık eksikliğidir.

İhalelerin hangi şartlarda verildiği, sözleşmelerde hangi yükümlülüklerin altına girildiği, kur garantilerinin nasıl belirlendiği çoğu zaman kamuoyundan gizlenmektedir. Oysa bu projelerin finansmanı doğrudan Milletin vergileriyle sağlanmaktadır. Milletin parasının nasıl kullanıldığını bilmesi bir hak değil, zorunluluktur.

Bir diğer temel problem ise döviz üzerinden verilen garantilerdir.

Türk Lirası’nın değer kaybettiği her dönemde, bu projelerin maliyeti katlanarak artmaktadır. Yani ekonomik kriz derinleştikçe Vatandaşın sırtına binen yük daha da ağırlaşmaktadır. Bu durum, ekonomik dalgalanmalara karşı zaten kırılgan olan bütçeyi daha da savunmasız hale getirmektedir.

Üstelik bu projeler sadece bugünü değil, geleceği de ipotek altına almaktadır. 20-25 yıl boyunca verilen garantiler, henüz doğmamış nesillerin bile gelirlerini şimdiden harcamak anlamına gelmektedir. Bu, ekonomik olduğu kadar etik bir sorundur da.

Savunulan tez şu: “Büyük projeler yaptık.”

Ancak asıl soru şudur: Bu projeler kimin için yapıldı ve bedelini kim ödüyor?

Bugün Anadolu’nun birçok yerinde çiftçi borçla boğuşurken, gençler işsizlikle mücadele ederken, küçük esnaf ayakta kalmaya çalışırken; milyarlarca liralık garanti ödemelerinin belirli şirketlere aktarılması kamu vicdanında derin bir yara açmaktadır.

Devletin görevi, riskleri topluma yaymak değil; toplumu risklerden korumaktır.

Ancak mevcut YİD modeli, riski kamulaştırıp kârı özelleştiren bir yapıya dönüşmüştür. Bu da ekonominin sırtında taşınması giderek zorlaşan bir kambur haline gelmiştir.

Bu Bağlamda;

- 1) Geçiş garantili YİD projeleri kapsamında bugüne kadar şirketlere toplam ne kadar ödeme yapılmıştır? Bu rakam neden kalem kalem şeffaf biçimde açıklanmamaktadır?
- 2) Verilen araç ve yolcu garantileri hangi bilimsel ve ekonomik analizlere dayanarak belirlenmiştir? Bu tahminler neden büyük ölçüde tutmamıştır?
- 3) Döviz üzerinden garanti verilmesinin gerekçesi nedir? Kur riskinin tamamının Vatandaşın sırtına yüklenmesi hangi kamu yararı ile açıklanabilir?
- 4) Bu projelerin sözleşmeleri neden kamuoyuna açık değildir? Gizlilik hangi gerekçeyle sürdürülmektedir?
- 5) Hazine'nin üstlendiği garanti yükümlülüklerinin önümüzdeki 10-20 yıl için toplam maliyeti nedir? Bu yük bütçe planlamasına nasıl yansıtılmaktadır?
- 6) YİD projeleri yerine daha düşük maliyetli kamu finansman modelleri neden tercih edilmemiştir?
- 7) Garanti edilen sayılara ulaşamadığı açıkça ortadayken, bu sözleşmelerin revize edilmesi veya kamu lehine yeniden düzenlenmesi neden gündeme alınmamaktadır?
- 8) Bu projelerden elde edilen kamu faydası ile ödenen garanti bedelleri karşılaştırıldığında ortaya çıkan net tablo nedir? Bu analiz neden kamuoyuyla paylaşılmamaktadır?

Bu sorulara verilecek net, şeffaf ve tatmin edici cevaplar; yalnızca ekonomik bir tartışmayı değil, aynı zamanda kamu vicdanını da doğrudan ilgilendirmektedir.